

Ikääntyneille suunnatut kulttuurin etäpalvelut

Käsitteiden määrittely ja sanastovinkkejä

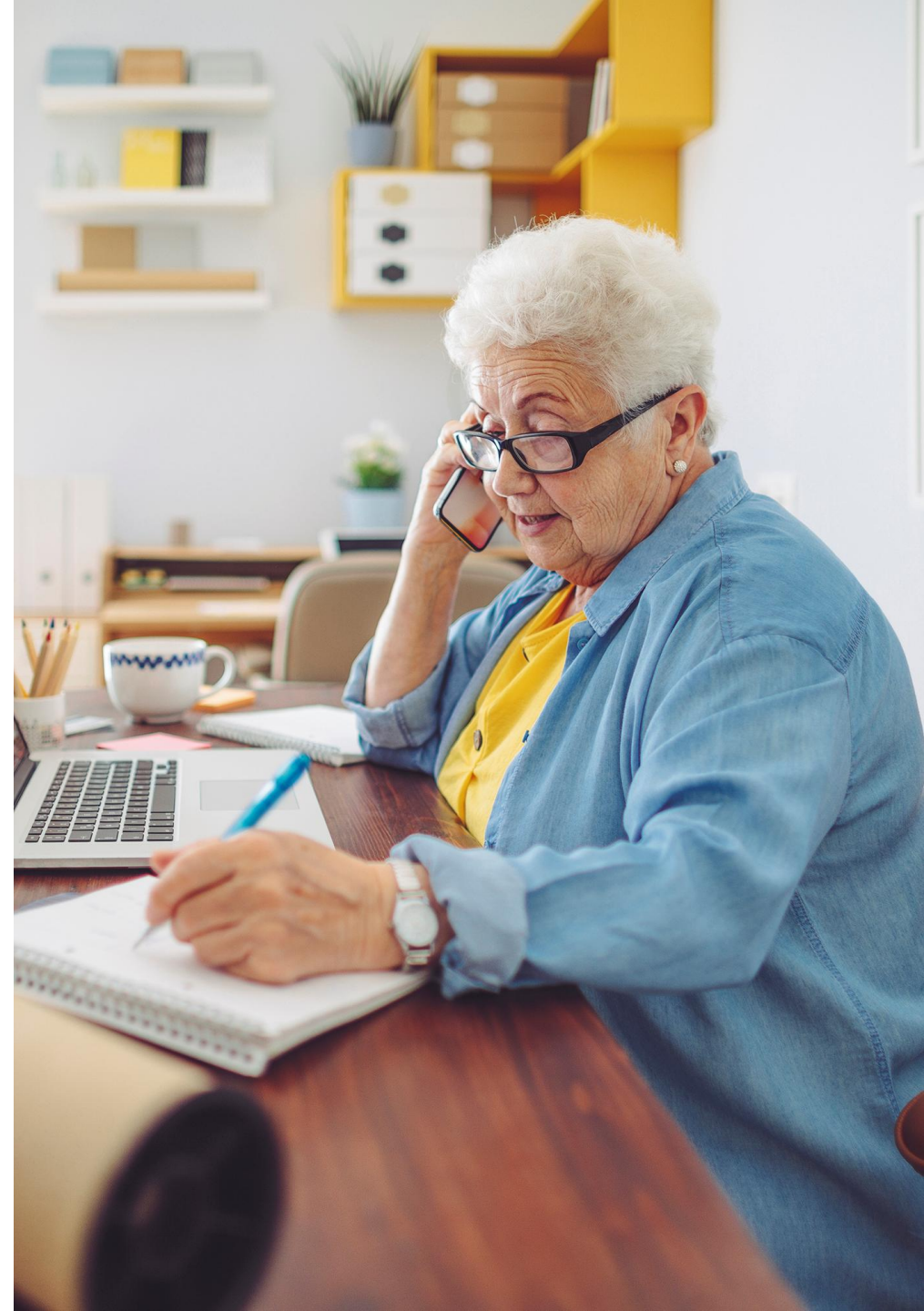
Riikka Mäkinen, Estradi-hanke

2025

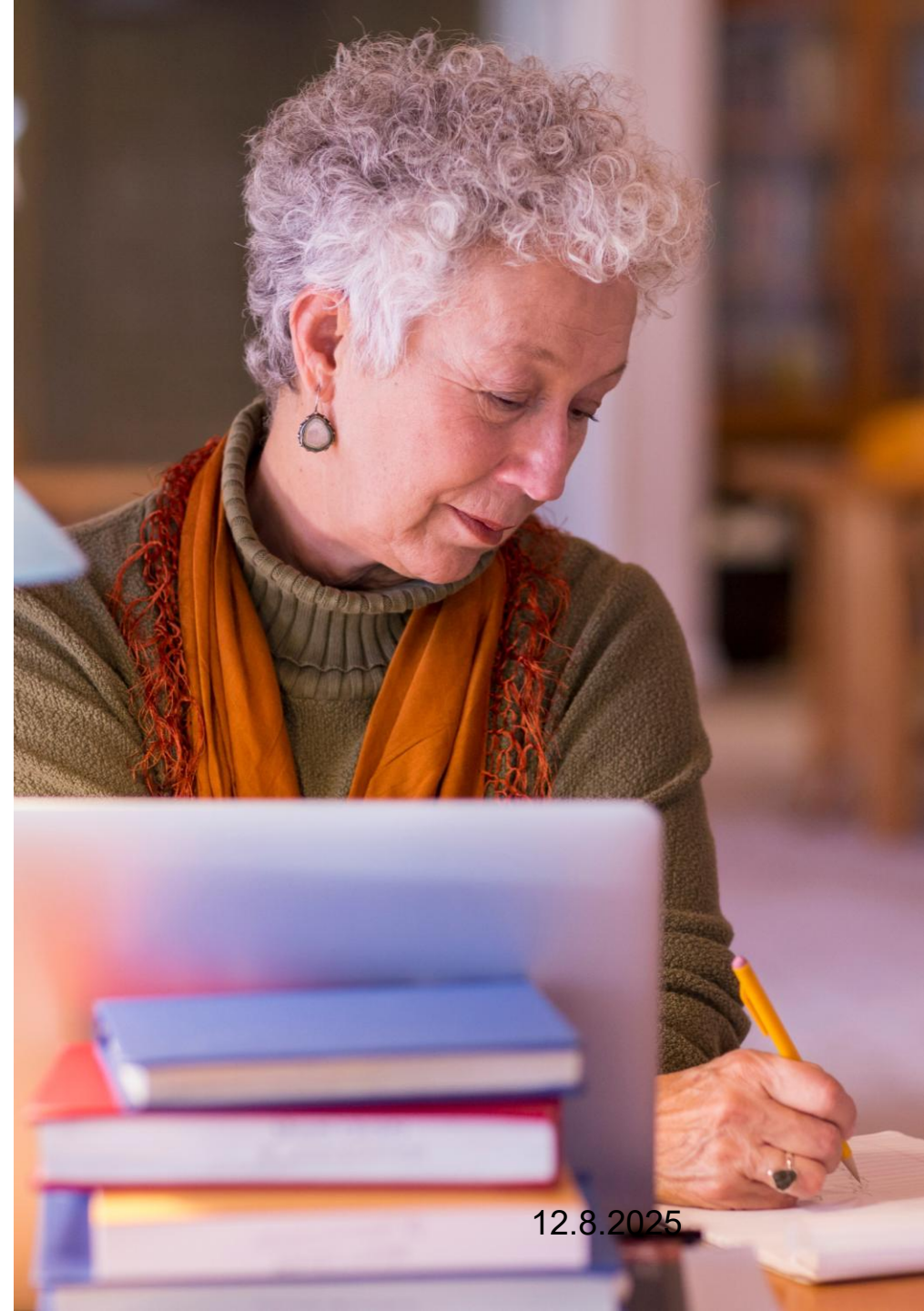
Helsinki

- Estradi-hankkeen (2023-2025) yhtenä tavoitteena on tehdä ikääntyneille suunnattujen kulttuurin etäpalveluiden kehittämisestä systemaattisempaa, muun muassa perehtymällä keskeisten käsitteiden määrittelyyn. Samalla kootaan sanastoa ja ilmauksia, joita palvelujen tuottajat voivat käyttää palveluista viestiessään.
- Tavoitteena ei ole luoda sääntöjä käsitteiden käyttöön liittyen, vaan tuoda esille niiden moninaisuutta ja ehdottaa suosituksia

- Etäkulttuurin sisällöt ovat tyypillisesti kaikille samoja, niin ikääntyneille kuin muille yleisöille. Käytettyjen käsitteiden ja sanaston on hyvä olla yhteneväiset alan yleisten käsitteiden ja sanaston kanssa
- Alan käsitteet ja sanasto ovat osin uutta ja edelleen kehittyvää. Myös kulttuurin etäpalveluihin liittyvät käytännöt ja teknologia ovat jatkuvassa muutoksessa

- Ikääntyneille suunnattuja kulttuurin etäpalveluita kehittää moninainen ja laaja tekijöiden joukko, usein toisistaan tietämättä. Kenttä on siis hajaantunut.
- Ikääntyneille suunnattuihin kulttuurin etäpalveluihin liittyvä käsitteistö on laajaa ja päällekkäistä ja samoista asioista käytetään monia erilaisia nimityksiä. Eri ilmausten käyttö tuo tekstiin vaihtelua eikä ole aina ongelma, mutta tulisi kiinnittää huomiota siihen, että **yleisölle puhuttaessa tulisi suosia yleiskielisiä sanoja**
- Tärkeää on siis huomata ”**ammattislangin**” ja yleisölle viestimisen ero ja kiinnittää tähän erityistä huomiota

Suosituksia ja vinkkejä työn tueksi

- Tavoitteena on esitellä ikääntyneille suunnattujen **kulttuurin etäpalveluiden parissa työskenteleville** käsitteistä ja ilmauksista
- Käsitteet on koottu aiemmista kulttuurisen vanhustyön teemaan liittyneistä hankkeista ja kokeiluista saaduista materiaaleista
- Aluksi esitellään yleiskielen ilmauksia ja sen jälkeen esitellään käsitteiden määritelmiä
- Asiantuntija-apua on saatu myös Kotimaisten kielten kesuksesta eli Kotuksesta. Erityisasiantuntija Henna Makkonen-Craig on auttanut yleiskielen ilmausten kokoamisessa ja niiden ymmärrettävyyden arvioinnissa

Kulttuurin etäpalvelut – pyri selkeyteen

- Tärkeä tavoite on, että viestitään selkeästi ja kohderyhmä huomioiden. Yleisölle viestittäessä tulisi pyrkiä ammattislangin ja vaikeasti avautuvien ilmausten sijaan yleissanojen käyttöön, silloin kun sellaisia on.
- Puhuttaessa ikääntyneille suunnatuista kulttuurin etänä lähetettävistä kulttuuripalveluista ensisijaisesti käytetään ilmausta **ikääntyneille suunnatut kulttuurin etäpalvelut**
- Yhdyssana *etäkulttuuripalvelut* on ilmauksena kaksihakmotteinen (vrt. etäkulttuuri vai etäpalvelu). Se voi kuitenkin soveltua ammattislangiin tai tilanteeseen, jossa asia on jo edellä tehty tutuksi. Yhdyssana *etäkulttuuripalvelut* on ilmauksena kaksihakmotteinen (vrt. etäkulttuuri vai etäpalvelu). Se voi kuitenkin soveltua ammattislangiin tai tilanteeseen, jossa asia on jo edellä tehty tutuksi.

Kulttuurin etäpalvelut – pyri konkretiaan

- Konkreettiset ilmaukset ovat yleisölle usein informatiivisimpia.
- Abstraktien *palvelu*-, *tapahtuma*- ja *sisältö*-sanojen sijaan kannattaa harkita ilmauksia, jotka kertovat tarjottavan palvelun, tapahtuman tai sisällön lajin. Tällaisia ovat esim. *teatteriesitys*, *näytelmä*, *musikaali*, *runoilta*, *konsertti*, *tanssiesitys*, *seminaari*, *esitelmä*, *keskustelutilaisuus*, *asiantuntijatapaaminen* ja *haastattelu*.

Osallistuminen tapahtumiin: Osallistutaan verkossa, verkon välityksellä, etäyhteyksin

- Verkkotapahtumiin tai -tilaisuuksiin osallistumista voi kuvata esim. seuraavasti: *seuraa esitystä verkossa, osallistu verkossa, osallistu etäyhteyksin, voit osallistua Teams (Zoom tms.) -yhteyden avulla, tilaisuuteen voi ilmoittautua etäseuraajaksi*
- Etuliitteet e-, web- ja digi- voivat olla vieraannuttavia. Niitä on siis hyvä välttää (poikkeuksena kuitenkin *webinaari* eli *verkkoseminaari* tai *-koulutus*). Niiden sijaan voi käyttää verkko- ja etä-alkuisia ilmauksia, esim. *verkkotapaaminen* (*tapaaminen verkossa, verkkoyhteyksin*), *etätapahtuma* tai *-tilaisuus*.
- Tapahtumaan, tilaisuuteen tai esitykseen voidaan osallistua myös tai vain *paikan päällä*. Sana *läsnätilaisuus* on hieman harhaan johtava, sillä myös etäosallistujat ovat läsnä (esimerkiksi seminaarissa), vaikkakin etäyhteyksin. Yhteinen läsnäolo korostuu, jos myös etäosallistujat voivat vaikuttaa tilaisuuden kulkuun esimerkiksi keskustellen, kysyen tai kommentoiden. Joihinkin yhteyksiin voi sopia *etä-* ja *lähi-*alkuinen sanapari, esim. *etätapaaminen* ja *lähitapaaminen*."

Suoratoisto

- Määritelmä: tiedon siirto ja käyttö yhtäaikaaisesti niin, että käyttö aloitetaan ennen kuin tieto on kokonaisuudessaan siirretty vastaanottajalle
- Suoratoistoa voidaan hyödyntää esimerkiksi internetissä kuvaa ja ääntä siirrettäessä ja käytettäessä.
- Suoratoiston aineisto on joko tehty aiemmin tai se luodaan reaaliaikaisesti. Jälkimmäisessä tapauksessa kyseessä on suora verkkolähetys.

Lähde:

Tietotekniikan termitalkoot, 2017-06-21

Suora verkkolähetyk; reaaliaikainen suoratoisto

- Määritelmä: suoratoisto, jota lähetetään samanaikaisesti kohteena olevan tapahtuman tai ilmiön kanssa
- Sanat livestriimaus ja livelähetyk (englanniksi live streaming) ovat tyyliltään arkisia tai ammattislangia
- Esimerkki: Tapahtuman järjestäjä voi lähettää suoraa verkkolähetykstä konsertista, seminaarista tai muusta tilaisuudesta. Suoraa verkkolähetykstä saatetaan myös kommentoida reaaliaikaisesti.

Lähde:

Tietotekniikan termitalkoot, 2017-06-21

Etälähetys ja hybridilähetys

- Lähetyksiä verkossa voi kutsua *etä- tai verkkolähetyksiksi*
- Etäsisällöt-ilmaus sopii parhaiten ammattislangiin. Yleisölle viestittäessä havainnollisempia ilmauksia ovat esim. teatteriesitys, näytelmä, keskustelutilaisuus, konsertti ja konsertin tallenne, jotka kertovat jotain olennaista tapahtuman tai tilaisuuden *sisällöstä tai luonteesta*.
- *Hybridi* on monille hankala sana. Jos sitä käytetään yleisölle viestittäessä, tulisi selittää mitä tarkoitetaan (esim. *hybriditapahtuma*). Tilaisuudesta on hyvä kertoa yleistajuisesti, esim. *Tilaisuuteen voi osallistua paikan päällä tai verkossa. Voit seurata esitystä paikan päällä tai etäyhteyksin. Voit tulla seuraamaan etälähetystä myös paikan päälle [+ paikka]*
- *Verkkopalvelu*-sanaa voi käyttää esimerkiksi kerrottaessa verkossa tapahtuvasta lipunmyynnistä (mieluummin siis *verkko-* kuin *e-, web- tai digi-*)

Suositus käytettävistä käsitteistä

Listaus suositelluista käsitteistä ja niiden määrittelyt

Ikääntyneille suunnatut kulttuurin etäpalvelut, kulttuurialan etäpalvelut ja etäkulttuuripalvelut = verkossa etänä lähetettävät kulttuuripalvelut, jotka on suunnattu ikääntyneille ihmisille

Verkkotapahtuma, etätapahtuma = verkossa järjestettävä tapahtuma

Hybriditapahtuma = Tapahtuma toteutetaan reaaliaikaisena lähitilaisuutena sekä verkon kautta.

Tapahtumaa voi seurata paikan päällä tai etänä suoran verkkolähetyksen kautta

Virtuaalitapahtuma = tapahtuma, joka on olemassa vain digitaalisessa muodossa, tietokonesimulaation tai verkon kautta, eikä fyysisesti todellisessa maailmassa

Suositus käytettävistä käsitteistä

Listaus suositelluista käsitteistä ja niiden määrittelyt

Julkaisukanava = Kanava, jonka kautta lähetys jaetaan verkkoon, esim. Youtube, Instagram, Facebook, Vimeo jne.

Julkaisualusta = alusta, esim. Lämpö, jossa on lisäpalveluja ja se mahdollistaa rekisteröinnin, sisällönhallinnan ja sidosryhmähallinnan.

Päätelaite = Laite, jonka avulla etälähetystä seurataan. Päätelaite voi olla muun muassa puhelin, televisio, tabletti, tietokone tai valkokangas.

Suositus käytettävistä käsitteistä

Listaus suositelluista käsitteistä ja niiden määrittelyt

Etälähetys = Etälähetys on kuvapuhelu, jossa lähetetään ohjelmaa. Etälähetys voi olla vuorovaikutteinen tai se voi muodostua suoratoistosta

Etäyhteys = yhteys etäohjelman ja -verkon kautta. Etäyhteys on kuvapuhelu, jossa osallistujien kuva ja ääni välittyvät vastavuoroisesti

Etäohjelma = suoratoistolähetys, video ja kuva välittyy suorana verkkoon, eli ohjelma välitetään verkkoon reaaliaikaisesti

Suora vuorovaikutteinen etälähetys = lähetys, jossa osallistujia otetaan mukaan osaksi tilaisuutta tai tapahtumaa verkkoyhteyksin ja tilaisuudessa on mahdollista olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa

Tallenne, taltiointi = verkkoympäristöön toteutettu tallenne, esimerkiksi taltiointi eli tallenne kulttuuriesityksestä

Helsinki